

Österåkers kommun
Socialförvaltningen

Till Kommunfullmäktige

Datum: 2014-04-04

Socialförvaltningens redovisning av antal gynnande beslut samt ej verkställda beslut enligt SoL och LSS 2013

Antal gynnande beslut Vård- och omsorgsnämnden 2013

Enligt SoL: 3 613 st.

Enligt LSS: 608 st.

Totalt: 4 221 st.

Antal ej verkställda beslut Vård- och omsorgsnämnden 2013

Enligt SoL: 113 st.

Enligt LSS: 38 st.

Totalt: 151 st.

Antal gynnande beslut Socialnämnden 2013

Enligt SoL: 5 108 st.

Antal ej verkställda beslut Socialnämnden 2013

Enligt SoL: 0 st.

Anne Simmasgård
Förvaltningschef

Tjänsteutlåtande

Kommunstyrelsens kontor

Datum 2014-03-04

Dnr KS 2013/371-007

Till Kommunstyrelsen

Svar på revisionsrapport - Angående granskning av internkontroll inom överförmyndarverksamheten

Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun har PwC granskat den interna kontrollen inom överförmyndarverksamheten. Granskningen har syftat till att bedöma om överförmyndarverksamheten har en tillräcklig intern kontroll för sitt uppdrag.

Revisorerna bedömer sammantaget att överförmyndarverksamheten har en tillräcklig intern kontroll för sitt uppdrag men att vissa områden och vissa rutiner behöver stärkas och utvecklas ytterligare.

Revisorerna har i sin rapport lämnat ett antal rekommendationer som besvaras enligt nedan.

Revisorerna påpekar att uppföljningsbara mål eller styrta fastställs för verksamheten gällande exempelvis, utbildning av ställföreträdare, arvodesutbetalningar och handläggningstider.

Det finns ett antal mätbara mål för verksamheten men dessa behöver dokumenteras och fastställas.

Vidare rekommenderar revisorerna att rutiner skapas för en mer regelbunden uppföljning av ställföreträdarnas ekonomiska situation och lämplighet, även under pågående uppdrag. Lämplighetskontrollen bör kompletteras med frågor avseende uppdrag i andra kommuner. Dessa frågor bör även ingå i en regelbunden lämplighetskontroll.

Rutiner finns för detta men ska dokumenteras och fastställas.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslås besluta

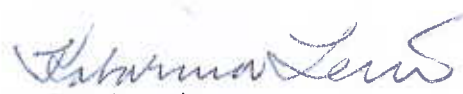
Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2014-03-14.

Bilagor

Revisionsrapport Angående granskning av internkontroll inom överförmyndarverksamheten.

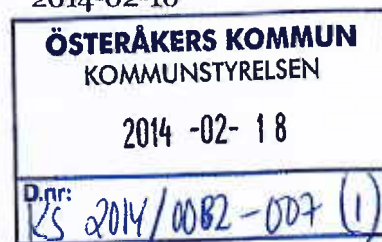

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Katarina Leinar
Ekonomichef

2014-02-10

Kommunstyrelsen

Angående granskning av intern kontroll inom anläggningsredovisningen

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun har PwC genomfört en granskning av intern kontroll med inriktning på redovisning av anläggningstillgångar. Resultatet redovisas i bifogad rapport.

Efter genomförd granskning bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig för att säkerställa att tillgångarna i allt väsentligt är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har klassificerats och värderats enligt principerna i den kommunala redovisningslagen. I rapporten lämnas ett antal rekommendationer i syfte att åtgärda identifierade brister.

Rapporten skickas över för kännedom och åtgärd.

För revisorerna

Bengt Olin
ordförande

För kännedom:

Kommunfullmäktiges presidium

Revisionsrapport

Granskning av intern kontroll – anläggnings- redovisning

Österåkers kommun

Camilla Engström
Sandra Feiff

December 2013

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattande bedömning	1
2.	Inledning.....	2
2.1.	Bakgrund	2
2.2.	Revisionsfråga, revisionskriterier och kontrollmål.....	2
2.3.	Revisionsmetod	3
2.4.	Avgränsning.....	3
3.	Rutiner och riktlinjer samt roller och ansvar	4
3.1.	Styrande och stödjande dokument.....	4
3.1.1.	Investeringsprocessen	4
3.1.2.	Rutiner kring investeringar	4
3.2.	Intervjuer med berörda tjänstemän	5
3.2.1.	Roller och ansvar	5
	Bedömning	6
3.3.	Granskningsresultat	6
3.3.1.	Anläggningstillgångarna har klassificerats i enlighet med kommunens anvisningar och god sed i övrigt	6
	Verifiering av anläggningstillgångar	7
	Bedömning	8
3.3.2.	Förbruknings-/omkostnadsinventarier har klassificerats i enlighet med kommunens anvisningar och god sed i övrigt.....	8
	Verifiering av förbruknings-/omkostnadsinventarier	8
	Bedömning	9
3.3.3.	Avskrivning och avskrivningstider sker i enlighet med god redovisningssed	9
	Bedömning	9
3.3.4.	Bokförda utgifter är hänförliga till investeringsobjektet	10
	Bedömning	10

1. Sammanfattande bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun genomfört en granskning av intern kontroll med inriktning på redovisning av anläggningstillgångar.

Efter genomförd granskning bedömer vi att den interna kontrollen inte är helt tillräcklig för att säkerställa att tillgångarna i allt väsentligt är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har klassificerats och värderats enligt principerna i KRL¹. Nedanstående iakttagelser ligger till grund för vår bedömning:

- Det finns ett behov av att se över kommunens rutin för investeringar. Dokumentet "Rutin kring investeringar" är av äldre datum och det saknas hänvisningar till senaste rekommendationen från RKR, Rådet för Kommunal Redovisning. Det noteras också att ingen hänvisning till KRL, kommunal redovisningslag finns i rutinen.
- Verifiering av aktiverade anläggningstillgångar visar på att utgifter för två investeringsprojekt är tveksamt/felaktigt klassificerade. Totalt uppgår de tveksamt/felaktigt klassificerade utgifterna till 300 tkr. Vi har uppmärksammat att slutredovisade investeringar innehållit delar med olika förväntad nyttjandeperiod, där aktivering har skett med en och samma avskrivningstid. Det har visat sig svårt att säkerställa att utgifter bokförs på rätt investeringsprojekt då projektkod inte finns med på fakturan.
- Verifiering av förbruknings-/omkostnadsinventarier visar på en felaktigt klassificerad utgift. Totalt uppgår felklassificeringen till 150 tkr. Utgiften har bokförts som en driftskostnad men vi gör bedömningen att detta är investeringsutgift som borde aktiverats som anläggningstillgång.

¹ Kommunala redovisningslagen

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Nämndernas ansvar i arbetet med intern kontroll framgår av kommunallagen 6 kap 7 §: "Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt". Med tillräcklig intern kontroll avses i denna granskning att rutiner finns för att säkerställa att tillgångarna i allt väsentligt är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har klassificerats och värderats enligt principerna i KRL och de rekommendationer som utgör god redovisningssed inom området.

En av revisorernas uppgifter enligt kommunallagen 9 kap 9 § är att "utröna om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig". Revisorerna har i sin analys av väsentlighet och risk identifierat behov att granska tillförlitligheten i anläggningsredovisningen. Granskningen omfattar dels kartläggning av rutinen i kommunen med genomgång av vilka kontroller som görs och vilka rutiner/anvisningar som kommunen har, dels stickprovsmässig kontroll av följsamhet mot regelverk för samtliga nämnder.

2.2. Revisionsfråga, revisionskriterier och kontrollmål

Följande revisionsfråga ligger till grund för granskningen:

Har Kommunstyrelsen och nämnderna tillräcklig kontroll av att tillgångarna i allt väsentligt är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har klassificerats och värderats enligt principerna i KRL?

Följande revisionskriterier är aktuella:

- Kommunal redovisningslag
- God redovisningssed
- Kommunens regler och anvisningar

Följande fyra kontrollmål syftar granskningen till att besvara:

1. Anläggningstillgångarna har klassificerats i enlighet med kommunens anvisningar och god sed i övrigt.
2. Förbruknings-/omkostnadsinventarier har klassificerats i enlighet med kommunens anvisningar och god sed i övrigt.
3. Avskrivning och avskrivningstider sker i enlighet med god redovisningssed.

-
4. Bokförda utgifter är hänförliga till investeringsobjektet.

2.3. Revisionsmetod

Granskningen har skett genom intervjuer med ansvariga tjänstemän, genom kartläggning och analys av styrdokument och rutinbeskrivningar samt verifieringar enligt nedan.

Kontroll har skett genom stickprov av de utgifter som finns aktiverade i anläggningsregistret samt av poster som finns i driftsredovisningen.

2.4. Avgränsning

Granskningen har inriktas mot att kartlägga och bedöma generella rutiner samt att genom urval/stickprov kontrollera följsamhet för samtliga nämnder.

3. Rutiner och riktlinjer samt roller och ansvar

3.1. Styrande och stödjande dokument

Österåkers kommun har tre dokument i form av anvisningar/rutiner som beskriver arbetet med investeringar och anläggningstillgångar, från investeringsprocess till klassificering av en anläggningstillgång (1, "Direktiv och anvisningar för budget 2014 och plan 2015-16" 2, "Kommunens verksamhetsplan 2013-2015, budget 2013" 3, "Rutiner för investeringar").

3.1.1. Investeringsprocessen

I kommunens dokument "Direktiv och anvisningar för budget 2014 och plan 2015-16" (senast reviderad 2013-05-20) och i kommunens verksamhetsplan 2013-2015, redogörs det för delar av kommunens investeringsprocess. Kommunen saknar ett fullständigt direktiv för hur hela investeringsprocessen ska fungera samt hur ansvarsfördelningen för denna ska se ut.

Kommunen ska varje år upprätta en budget för nästa kalenderår och samtidigt göra en ekonomisk plan för en period av tre år. I den ekonomiska planen ingår arbetet med att ta fram investeringsbudget och plan för kommande investeringar. I början av året startar planeringsprocessen med politisk beredning (budgetdialog). Under maj och juni sker sedan budgetarbetet i respektive nämnd utifrån kommunens övergripande verksamhetsplanering. Respektive nämnd tar fram ett budgetförslag som sedan lämnas till ekonomienheten senast i slutet av augusti varje år. Kommunstyrelsen beslutar om ramar per nämnd i mitten/slutet av oktober. Kommunfullmäktige beslutar om budgeten i början av november och därefter upprättar nämnderna sin investeringsbudget. Investeringsbudgeten är anslagsbunden per projektnivå. Ett investeringsprojekt kan omfatta ett enskilt objekt och kan sträcka sig över flera budgetår. Eftersom investeringar verkställs vid olika tidpunkter under året kan ett budgeterat projekt helt eller delvis skjutas upp till kommande år. En sådan förändring ska dock fastställas av kommunstyrelsen. När framställande av investering sker ska investeringen motiveras och driftskostnadskalkyl för ett helt år ska finnas.

3.1.2. Rutiner kring investeringar

Dokumentet "Rutin kring investeringar" (senaste reviderad 2010-09-02) beskriver gällande regelverk enligt god redovisningssed. Kommunen hänvisar till rekommendation 11, Materiella anläggningstillgångar, utgiven av RKR, rådet för kommunal redovisning.

Enligt rutinen klassificeras en utgift som anläggningstillgång när inköpet:

- Har en ekonomisk livslängd som överstiger tre år, dvs tillgången innehas för stadigvarande bruk

- Inte är av ringa värde, gränsvärde ett prisbasbelopp (1 pbb är år 2013 är 44 500 kr)

Dokumentet beskriver att klassificering av ett inköp inte avgörs om det finns investeringsbudget eller inte. Det är kriterierna ovan som avgör om inköpet ska klassificeras som drift eller investering.

Rutinen innehåller även annan information om investeringar, t ex vad som menas med naturligt samband, skillnad mellan materiell och immateriell tillgång och skillnad mellan underhålls- och driftskostnad. Det beskrivs också hur en investering bokförs, roller och ansvar samt hur aktivering, försäljning, utträngning av tillgång går till samt hur investeringsinkomster ska hanteras.

3.2. Intervjuer med berörda tjänstemän

I samband med granskningen har intervju genomförts med berörd tjänsteman inom ekonomienheten. Intervjun innefattade bl.a. en genomgång av ansvar och väsentliga rutiner.

3.2.1. Roller och ansvar

I Österåkers kommun ligger ansvaret för anläggningsregistret centralt i kommunen, det är redovisningschefen på ekonomienheten som ansvarar för och sköter administrationen av anläggningsregistret. I dagsläget utgörs anläggningsregistret av en Excelfil. Från och med januari 2014 byter dock kommunen ekonomisystem och anläggningsregistret kommer då att finnas i Agresso.

I kommunen hanteras investeringar av materiella och immateriella anläggningstillgångar såsom t.ex. publika fastigheter, IT och inventarier. Investeringar i bostäder inom allmännyttan och verksamhetslokaler sker via koncernbolagen Armada Bostäder respektive Armada kommunfastigheter. Kommunen har inga leasingavtal i sin balansräkning. När verksamheterna får fakturor som ska konteras som en investering kontaktas redovisningschefen. Redovisningschefen lägger upp ett projektnummer, vilket sedan anges av verksamheterna vid kontering. Det är även redovisningschefen som aktiverar investeringsprojekten som anläggningstillgångar när dessa är klara, dvs tas i bruk. Varje kvartal görs avstämning mot investeringsbudgeten, har det inte inkommit några nya fakturor på pågående investeringsprojekt anses investeringsprojektet klart och aktivering sker i anläggningsregistret. Enligt uppgift ska båda kriterierna för anläggningstillgång uppfyllas *dvs en ekonomisk livslängd som överstiger tre år samt att tillgången innehas för stadigvarande bruk och inte är av ringa värde, samt gränsvärde ett prisbasbelopp (1 pbb är år 2013 44 500 kr)*. Uppfylls inte kriterierna så bokas utgiften som en driftskostnad. Uppstår det en osäkerhet kring inköpet gör redovisningschefen en kontroll av fakturorna för projektet.

Större investeringsprojekt stäms i regel av med respektive ekonom för att säkerställa att investeringen är avslutad och är tagen i bruk. Redovisningschefen bedömer risken för felklassificering ute i verksamheterna som liten, detta då verksamheterna har knappa marginaler och hellre vill lägga kostnaderna som investeringar.

Att aktivera årets investeringar som anläggningar är en del i bokslutsarbetet. En annan del i bokslutsarbetet är en kontroll av driftredovisningen som redovisningschefen genomför. Kontrollen består av att söka efter belopp som ligger på en "omöjlig" kombination, t e x investeringsbidrag på driften, driftsbidrag som investering, interna konton i externredovisningen och typiska "investeringskonton" i driftredovisningen. Enligt uppgift ska följande konton kontrolleras vid bokslutsarbetet 2013: 402, 410, 461 och 462.

Vid aktiveringen av en anläggningstillgång uppdateras kommunens anläggningsregister. Därefter påbörjas avskrivningstiden på anläggningen och kapitalkostnader samt internränta debiteras. Avskrivningstiden på en anläggning bestäms av redovisningschefen, huvudregeln är att kommunens generella avskrivningstider följs. Redovisningschefen kan dock avvika ifrån dessa vid särskild bedömning. Kommunens generella avskrivningstider beskrivs i avsnitt 3.3.3. Enligt uppgift sker ingen genomgång eller omvärdering av avskrivningstiderna under anläggningens livslängd. Redovisningschefen beskriver att eventuella fel ses som ett lärande för framtida avskrivningar. Vid osäkerhet kring vilken avskrivningstid som ska användas tar redovisningschefen kontakt med ansvarig ute i verksamheterna. Investeringar som avslutas i kvartal 1 skrivs av från och med april och investeringar som avslutas i kvartal 2 skrivs av från och med juli, och så vidare.

Bedömning

Den övergripande iakttagelsen utifrån ovanstående påvisar att kommunen saknar ett direktiv för hela investeringsprocessen. Österåkers två dokument (Direktiv och anvisningar för budget 2014, verksamhetsplan 2013-2015) beskriver endast huvuddelarna i investeringsprocessen.

RKR har i juni 2012 uppdaterat rekommendationen avseende materiella anläggningstillgångar, rekommendation 11.3. Hänvisning saknas till den senaste rekommendationen från RKR i kommunens dokument "Rutin för investering". Det noteras också att ingen hänvisning till KRL, kommunal redovisningslag finns i rutinen. Kommunens rutin kring investeringar innehåller dock väsentlig och korrekt information om god redovisningssed avseende anläggningsredovisning.

3.3. Granskningsresultat

3.3.1. Anläggningstillgångarna har klassificerats i enlighet med kommunens anvisningar och god sed i övrigt

Kommunens investeringsbudget uppgår till mellan 75 mnkr och 82,7 mnkr för perioden 2012-2015. Investeringar medför ökade framtida driftskostnader i form av bl a avskrivningar, internräntekostnader och specifika kostnader för investeringsprojekt. Det är därför viktigt att redovisningen av anläggningsutgifter hanteras enligt gällande rutiner, tillämpning av lagar och rekommendationer.

Nedanstående investeringsbudget är från dokumentet "Verksamhetsplan 2013-2015".

Investeringsbudget (tkr) Utgifter	Budget 2012	Budget 2013	Plan 2014	Plan 2015
Kommunfullmäktige	0	-1 000		
Kommunstyrelse	-63 000	-66 700		
Produktionsstyrelse	-2 000	-2 500		
Kultur- och utbildningsnämnd	0	0		
Vård- och omsorgsnämnd	0	0		
Byggnadsnämnd	0	-2 500		
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	0	0		
Socialnämnd	0	0		
Central post (Friidrottsanläggning)	-10 000	-10 000	-10 000	
Summa	-75 000	-82 700	-80 000	-80 000

Verifiering av anläggningstillgångar

Som ett led i granskningen har ett antal fakturor som avser aktiverade utgifter i anläggningsregistret granskats. Kontroll har skett huruvida klassificeringen av anläggningstillgångarna är korrekt och rättvisande utifrån kommunens egna rutiner och anvisningar samt gällande lagar och normer. Verifiering gjordes av anläggningar aktiverade mellan år 2005-2013. Samtliga granskade anläggningar har nyttjandeperiod kvar, d v s skrivs fortfarande av. Totalt valdes 15 anläggningar motsvarande ett belopp om 6,8 mnkr, samtliga fakturor begärdes till varje aktiverad anläggning. Vid större anläggningar valdes slumpmässigt ett antal fakturor med högre belopp ut. I nedanstående tabeller redovisas granskningen.

Anläggningsnummer	Anläggningstillgångens Totaltbelopp, kr	Granskat i procent
0020 q1	1 381 300	42%
0020 q2	244 000	33%
0029	1 229 600	100%
0071	63 500	100%
0130	1 923 900	31%
0304	1 135 600	75%
0464	94 000	100%
0657	57 431	100%
0701	65 400	100%
0733	48 866	100%
0760	249 978	46%
0762	78 000	100%
0768	200 600	100%
0781	48 994	100%
0790	76 600	100%
Totalt	6 834 269	

Korrekt klassificerade	Felaktigt klassificerade	Tveksamt klassificerad	Summa
13 st	1 st	1 st	15 st

Bedömning

Efter genomförd verifiering gör vi bedömningen att utgifter kopplade till ett investeringsprojekt är tveksamt klassificerat och utgifter till ett annat investeringsprojekt är felaktigt klassificerat. Totalt uppgår de tveksamt klassificerade och felaktigt klassificerade utgifterna till 300 tkr.

Den investering som vi bedömer som tveksam är klassificerad som en materiell anläggningstillgång och utgör ett belopp om 250 tkr, avskrivningstiden är 10 år. Investeringen är en uppstart av en ny verksamhet där inköp består av både byggnadsinventarier samt inköp från en elektronikaffär, bokhandel och en leksaksaffär. Vår bedömning är att ett naturligt samband finns eftersom det avser uppstart av en ny verksamhet. Vi bedömer att anläggningen borde delats upp på byggnadsinventarier och materiell anläggningstillgång samt med olika nyttjandeperioder för dessa.

Den investering som vi bedömer som felaktigt klassificerad är en materiell anläggningstillgång och utgör ett belopp om 50 tkr, avskrivningstiden är 10 år. Investeringen är ett inköp av diverse saker till två avdelningar på ett boende. Investeringen består av transport av trasig tvättmaskin/torktumlare, inköp av nya maskiner, inköp av möbler, och diverse inköp från ett möbelvaruhus. Vår bedömning är att ett naturligt samband inte finns mellan dessa inköp samt att nyttjandeperioden inte ska vara den samma för alla inköpen. Inköpen är av mindre karaktär och vår bedömning är att delar av investeringen är felaktigt klassificerad och borde vara bokförd som drift.

Vidare bedömer vi att den tveksamt/felaktigt klassificerade investeringarna kan förklaras utifrån att kommunen inte gör någon kontroll av fakturorna vid aktivering. Det som generellt styr aktiveringen är belopp och ekonomisk livslängd enligt kommunen. Vi noterar dock att merparten av anläggningarna är inlagda enligt de avskrivningstider som kommunen tillämpar i sina redovisningsprinciper, se avsnitt 3.5.

3.3.2. Förbruknings-/omkostnadsinventarier har klassificerats i enlighet med kommunens anvisningar och god sed i övrigt

Verifiering av förbruknings-/omkostnadsinventarier

Vi har inom ramen för granskningen kontrollerat huruvida klassificeringen av anläggnings- respektive förbruknings-/omkostnadsinventarier görs i enlighet med god redovisningssed. Vi har stickprovsmässigt granska ett antal kostnadskonton. Vi har tittat på fakturor över 44 500 tkr (d v s över aktiveringsgränsen) och gjort individuella bedömningar av utgifternas karaktär. Totalt har vi granskat ett belopp om 1 mnkr. Av totalt 35 stickprov noterades ett fall med tveksamheter kring

huruvida utgiften är korrekt klassificerad. Nedanstående tabell redovisar granskningen.

Korrekt klassificerade	Felaktigt klassificerade	Tveksamt klassificerad	Summa
34 st	1 st	-	35 st

Bedömning

Efter genomförd verifiering gör vi bedömningen att en utgift är felaktigt klassificerad. Totalt uppgår felklassificeringen till 150 tkr. Utgiften är hänförlig till inköp av en begagnad bil. Utgiften har bokförts som en driftskostnad men vi gör bedömningen att detta är investeringsutgift som borde aktiveras som anläggningstillgång.

3.3.3. Avskrivning och avskrivningstider sker i enlighet med god redovisningssed

I kommunens årsredovisning 2012 anges att kommunen tillämpar rak avskrivning, d v s linjär avskrivningsmetod. Rak avskrivning är den vanligast tillämpade metoden inom kommuner och innebär att avskrivningarna är lika stora under hela nyttjandeperioden. Nedan följer de generella avskrivningstider som kommunen använder.

- Gator och vägar, 33 år
- Lekplatser mm, 10 år
- Inventarier, 10 år
- Inventarier skolmiljö, 5 år
- Immateriella tillgångar, 3 år
- It-utrustning, 3 år
- Mark och konst skriv inte av

Som beskrivits i avsnitt 3.2.1 aktiverar kommunen anläggningstillgångarna kvartalsvis. Avskrivning och internränta startar månaden efter det att aktivering skett. För anläggningar som anskaffats under 4:e kvartalet påbörjas avskrivningen först under nästkommande år. Enligt uppgift ska komponentavskrivning tillämpas, d v s att olika komponenter i samma investeringsprojekt har olika förväntad nyttjandeperiod och där med olika avskrivningstider.

Bedömning

Inom ramen för granskningen har en verifiering av anläggningstillgångar gjorts, se avsnitt 3.3. Vår bedömning utifrån verifieringen är att slutredovisade investeringar innehållit olika delar med varierande förväntad nyttjandeperiod med samma avskrivningstid. Det har framkommit att ingen genomgång eller omvärdering sker

av avskrivningstiderna under anläggningarnas livslängd. Det framkommer också att eventuella fel ses som ett lärande för framtida avskrivningstider. De anläggningar som vi granskat har aktiverats i tid, d v s inom rimlig tid efter det att man kan anta att investeringen varit klar att tas i bruk. Verifiering av detta har skett genom att vi har granskat när sista fakturan för projektet inkommit och jämfört detta med när anläggningen är aktiverad.

3.3.4. Bokförda utgifter är hänförliga till investeringsobjektet

I kommunens dokument "Rutin kring investeringar" beskrivs hur en investering bokförs. Bokföringen sker praktiskt i två steg. I det första steget bokförs respektive investeringsutgift med ansvars- och verksamhetskod utifrån vid vilken enhet och inom vilken verksamhet investeringen skett. Detta möjliggör att ta fram statistik om vilka verksamheter som har investerat. Projektnummer används för att särskilja investeringar från driftkostnader i redovisningen. Andra steget i bokföringsprocessen är aktiveringen, vilket innebär en ombokning från investeringsredovisning till respektive balanskonto.

Bedömning

Inom ramen för granskningen har en verifiering av anläggningstillgångar gjorts, se avsnitt 3.3. Utifrån verifieringen är det svårt att säkerställa att utgifter bokförs på rätt investeringsprojekt då projektkod inte alltid finns med på fakturan.

För att säkerställa följsamheten till regler och riktlinjer och god sed bör projektnummer anges vid beställning av vara eller tjänst för att sedan följa med på fakturan in i fakturasystemet. På så sätt kan man enkelt kontrollera att inköpet bokförs korrekt. Det bör också anges vad inköpet avser i textfältet för att underlätta arbetet med klassificeringen.

2014-01-29

Camilla Engström

Projektledare

Anders Hägg

Uppdragsledare

Tjänsteutlåtande

Kommunstyrelsen kontor

Datum 2014-04-07

Dnr 2014/0111-007

Till Kommunstyrelsen

Svar på revisionsrapport - Granskning av kommunens långsiktiga och strategiska planering inom äldreomsorgen och LSS

Sammanfattning

Revisorerna har granskat Kommunstyrelsen och Vård- och omsorgsnämndens arbete med att planera bostäder för målgrupper inom äldreomsorgen och LSS (lag om stöd och service till vissa funktionshindrade). Synpunkter förs fram att Kommunstyrelsen och Vård- och omsorgsnämnden inte förmått skapa tillgång till de bostäder som det finns behov av. Revisorerna önskar en redogörelse över Kommunstyrelsens och Vård- och omsorgsnämndens syn på de iakttagelser och rekommendationer som redovisas i rapporten.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar

som yttrande till revisorerna överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2014-04-07, innebärande att Kommunstyrelsen noterar de rekommendationer och synpunkter vilka framförts av revisorerna.

Bakgrund

Mot bakgrund av att Vård- och omsorgsnämnden har och har haft många ej verkställda beslut avseende särskilt boende för äldre och för LSS-bostad beslutade revisorerna att genomföra en granskning av hur kommunens planering av bostadsförsörjning för målgrupperna fungerar.

I revisionsrapporten konstateras att Kommunstyrelsen är ytterst ansvarig för bostadsförsörjningen i kommunen och att styrelsen inte har lyckats svara upp mot de behov som Vård- och omsorgsnämnden har identifierat. Samtidigt menar också revisorerna att Vård- och omsorgsnämnden inte har varit tillräckligt tydlig i sin kommunikation om behoven, och inte själv tagit initiativ till att närmare precisera vilken tillgång till boendeplatser som nämnden behöver.

Vidare konstateras att nämnden formellt har pekat på behov i boendeprognoser och i verksamhetsplaner. Boendeprognoser som gjorts 2007 och 2010 har visat sig vara träffsäkra, och en ny boendeprognos finns aktuell för 2013. Kommunens långsiktiga planering har dock varit beroende av att privata aktörer ska bygga och driva de boenden som behövs för att täcka behoven.

Revisorerna önskar en redogörelse över Kommunstyrelsens och Vård- och omsorgsnämndens syn på iakttagelser och rekommendationer som revisorerna lämnar.

Tjänsteutlåtande

Förvaltningens slutsatser

Revisorerna rekommenderar följande:

- Kommunstyrelsen och Vård- och omsorgsnämnden bör låta genomföra en riskanalys av den nu liggande planeringen för att täcka Vård- och omsorgsnämndens behov av boendeplatser inom äldreomsorg och LSS.
- En tydligare beslutsordning bör inrättas där Vård- och omsorgsnämnden beslutar att lämna över en tydlig behovsbeskrivning, i form av en boendeprognos som mynnar ut i specifika önskemål om var, när och i vilken form av boende behövs, till Kommunstyrelsen som därefter fattar beslut om att bekräfta till Vård- och omsorgsnämnden att behoven är uppfattade och beskriva hur man avser tillgodose dem.

Socialförvaltningen avser återkomma till Vård- och omsorgsnämnden med beslutsförslag med innebörden att till Kommunstyrelsen begära uppdrag att planera för ytterligare bostäder vad gäller gruppboendestäder och servicebostäder enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Vad gäller behovet av platser inom särskilt boende för äldre, avser socialförvaltningen att nära följa det arbete som pågår genom uppdraget från Kommunfullmäktige i budget 2014 till Armada Fastighets AB att planera ett särskilt boende för äldre i centrala Åkersberga. Likaså att ha fortsatt kontakt med privata entreprenörer som planerar särskilt boende för äldre i kommunen.

Vad gäller revisorernas rekommendationer avser Kommunstyrelsens kontor att i samråd med Vård- och omsorgsnämndens förvaltning ta fram en riskanalys. Vård- och omsorgsnämnden kommer även fortsättningsvis att uppdatera underlag till Kommunstyrelsen men kommer framöver då att begära bekräftelse och information om hur Kommunstyrelsen avser att planera utifrån underlaget.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

Vård- och omsorgsnämndens yttrande till revisorerna, VON 2014/0026-741, 2014-04-01

Bilagor

1. Revisionsrapport – Granskning av kommunens långsiktiga och strategiska styrning och planering inom äldreomsorgen och LSS 2014-01-30,

2. Vård- och omsorgsnämndens yttrande till revisorerna, VON 2014/0026-741, 2014-04-01

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Katarina Leinar
Ekonomichef

ÖSTERÅKERS KOMMUN Vård- och omsorgsnämnden	
2014-02-12	2014-02-04
DNr VN 2014/	PM 0026-007 (1)

For distribution

Vård- och omsorgsnämnden
Kommunstyrelsen

Angående långsiktig och strategisk planering och styrning inom äldreomsorgen och LSS

På uppdrag av Österåkers kommuns förtroendevalda revisorer har PwC granskat huruvida Kommunstyrelsen och Vård- och omsorgsnämnden har en långsiktig planering som är ändamålsenlig med inriktning mot äldreomsorgen och LSS. Resultatet redovisas i bifogad rapport.

Granskningen visar avseende särskilt boende inom äldreomsorgen att Kommunstyrelsen som ansvarig för bostadsförsörjningen inte förmått att svara upp mot de behov som Vård- och omsorgsnämnden identifierat. Samtidigt har Vård- och omsorgsnämnden sannolikt inte varit tillräckligt tydlig i sin kommunikation av behoven, och inte själv tagit initiativ till att närmare precisera vilken tillgång till boendeplatser inom kommunen som nämnden behöver för att fullgöra sitt ansvar utifrån socialtjänstlagen.

Den långsiktiga planeringen har hittills visat sig i för stor utsträckning vara beroende av att privata aktörer ska bygga och driva de särskilda boenden som behövs för att täcka behoven i kommunen. Kommunstyrelsen och Vård- och omsorgsnämnden har visserligen fått signaler om att intresse har funnits och fortsatt finns från privata aktörer. I den långsiktiga planeringen har Kommunstyrelsen dock inte i tillräcklig utsträckning lagt in alternativ och skapat sig en handlingsberedskap för de fall där planerade byggen inte kommit igång.

Vår bedömning är att Kommunstyrelsen, utifrån sin uppsiktsplikt och sitt särskilda ansvar enligt reglementet "att med uppmärksamhet följa socialtjänsten och verka för att socialtjänstlagens mål kan uppfyllas", kunde ha säkerställt en dialog med Vård- och omsorgsnämnden för att skapa en robust planering för tillskott av boendeplatser i kommunen. Vår uppfattning är att den långsiktiga planeringen, utifrån det delade ansvaret, skulle vinna på en förbättrad kommunikation och dialog mellan Vård- och omsorgsnämnden och Kommunstyrelsen.

Revisorerna översänder rapporten till Kommunstyrelsen och Vård- och omsorgsnämnden och önskar en redogörelse över styrelsens och nämndens syn på de iakttagelser och rekommendationer som redovisas i rapporten. Svaret skall vara revisorerna tillhanda senast den 30 april 2014.

För revisorerna

Bengt Olin
ordförande

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

ÖSTERÅKERS KOMMUN Vård- och omsorgsnämnden	
2014-02-12	
Dnr	Prnr

Revisionsrapport

Henrik Fagerlind
My Nyström

30 januari 2013

*Granskning av
kommunens långsiktiga
och strategiska styrning
och planering inom
äldreomsorgen och LSS*

Österåkers kommun

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	2
1.1.	Bakgrund	2
1.2.	Revisionsfråga	2
1.3.	Metod, genomförande	3
1.4.	Avgränsning.....	3
2.	Ansvar och roller.....	4
3.	Utvecklingen under 2000-talet och prognoser framåt.....	5
3.1.	Särskilda boenden inom äldreomsorg.....	5
3.2.	Boenden inom LSS	7
4.	Granskningsresultat.....	9
4.1.	Grundar sig den ekonomiska flerårsplaneringen på väl underbyggda analyser av demografi och efterfrågeförändringar respektive framtidsbedömningar/omvärldsanalys?.....	9
4.1.1.	Bedömning	9
4.2.	Är planeringen/strategierna för att möta efterfrågeförändringar tydliga, relevanta och riskbedömda?.....	10
4.2.1.	Bedömning	11
4.3.	Finns alternativ och handlingsberedskap inbyggd i planeringen?	12
4.3.1.	Bedömning	12
4.4.	Finns kalkyler som tydliggör ekonomiska effekter vid bristande planering? Är de ekonomiska konsekvenserna belysta på ett tillfredställande sätt i planeringen? ¹³	
4.4.1.	Bedömning	14
4.5.	Är framförhållningen tillräcklig?	14
4.5.1.	Bedömning	14
5.	Sammanfattande bedömning	16

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Demografiska förändringar innebär förändringar i kommuninvånarnas behov av äldreomsorg och LSS. Enligt bostadsförsörjningslagen ska varje kommun planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för att bostadsförsörjningen förbereds och genomförs (SFS 2000:1383 med tillägg SFS 2002:104). Planeringen innebär också att kommunen ska ha en strategi för bostadsbyggandet och för hur olika typer av boenden ska utvecklas.

Revisorerna har i olika sammanhang noterat att vård- och omsorgsnämnden har ett antal ej verkställda beslut avseende såväl särskilt boende inom äldreomsorgen som LSS-boende. Under 2013 har kommunen även drabbats av beslut om särskild sanktionsavgift. I avsaknad av platser inom särskilt boende tillgodoses en stor del av behoven genom utökade insatser inom hemtjänsten.

Vid träff med företrädare för nämnd och förvaltning inom vård- och omsorg har framförts att förklaringen till de ej verkställda besluten beror på en brist på bostäder, och att nämnden lyft fram behovet av ytterligare boendeplatser till Kommunstyrelsen i samband med budgetarbete redan för ett antal år sedan.

Mot ovanstående bakgrund har de förtroendevalda revisorerna beslutat om en granskning inom ramen för innevarande års revisionsplan.

1.2. Revisionsfråga

Revisorerna i Österåkers kommun har givit PwC i uppdrag att granska kommunens långsiktiga och strategiska styrning och planering inom äldreomsorgen samt LSS.

Den övergripande revisionsfrågan är:

Har kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden en ändamålsenlig långsiktig planering?

Följande kontrollmål utgör underlag för bedömningen:

- Den ekonomiska flerårsplaneringen grundar sig på väl underbyggda analyser av demografi och efterfrågeförändringar respektive framtidsbedömningar/ omvärldsanalys.
- Planeringen/strategierna för att möta efterfrågeförändringar inom verksamheten är tydliga, relevanta och riskbedömda.
- Alternativ och handlingsberedskap finns inbyggd i planeringen.
- De ekonomiska konsekvenserna är belysta på ett tillfredsställande sätt i planeringen och kalkyler finns som i förekommande fall tydliggör ekonomiska effekter vid bristande planering.
- Framförhållningen är tillräcklig.

1.3. Metod, genomförande

Granskningen har gjorts genom dokumentstudier och intervjuer med kommunchef, socialchef, lokalansvarig på socialförvaltningen, central lokalsamordnare, ekonomichef, central ekonom, översiktsplanerare samt med kommunstyrelsens ordförande och ordförande i vård- och omsorgsnämnden. Dokument som har studerats är bland annat vård- och omsorgsnämndens budget 2014, vård- och omsorgsnämndens verksamhetsberättelse för 2011 och 2012, Boendeprognos 2013-11-13, Boendeprognos för Socialförvaltningen 2010-10-22, Bostadsförsörjningsprogram 2014-2024 och Underlag för långsiktig ekonomisk planering 2012-2022.

1.4. Avgränsning

Granskningen avgränsas till vård- och omsorgsnämndens och kommunstyrelsens planering för att säkerställa behoven av boendeplatser inom vård- och omsorgsnämndens verksamheter.

2. Ansvar och roller

Ansvar för den långsiktiga planeringen av boende inom äldreomsorgen och LSS är uppdelat mellan vård- och omsorgsnämnden och kommunstyrelsen.

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar enligt sitt reglemente för kommunens uppgifter inom socialtjänstlagen vad avser omsorgen om äldre människor och människor med funktionshinder med undantag för själva driften av de kommunala resultatenheter. Det innebär att nämnden ansvarar för att individerna får det stöd de enligt SoL och LSS har rätt till. Vidare ansvarar nämnden för att bedöma behovet av vård och omsorg samt verka för ett allsidigt och varierat utbud med hög kvalitet som tillgodoser vårdtagares och anhörigas önskemål om vård och omsorg. Det innebär att nämnden har att uppmärksamma på framtida behov av t ex platser inom särskilt boende och LSS-boende.

Kommunstyrelsen ansvarar enligt sitt reglemente för den översiktliga planeringen av användningen av mark och vatten, mark- och bostadspolitiken samt ska se till att en tillfredställande markberedskap upprätthålls samt att bostadsförsörjningen och samhällsbyggandet främjas. Kommunstyrelsen skall vidare med uppmärksamhet följa socialtjänsten och verka för att socialtjänstlagens mål kan uppfyllas. Styrelsen har vidare hand om kommunens uppgifter inom planväsendet enligt plan- och bygglagen (PBL), att vara planerande och verkställande organ för mark- och exploateringsverksamheten inklusive förvaltning och förädling av markreserven.

Reglementena stipulerar således att vård- och omsorgsnämnden har ansvaret att tillgodose individernas rätt till stöd och att uppmärksamma kommunstyrelsen på behovet av bl a boendeplatser, medan kommunstyrelsen ansvarar för bostadsförsörjningen samt plan- och byggfrågor. Samtidigt anges att kommunstyrelsen har ett ansvar att verka för att socialtjänstlagens mål uppfylls.

Detta innebär ur ett långsiktigt planeringsperspektiv att vård- och omsorgsnämnden utreder behoven utifrån sitt ansvar för individer inom äldreomsorg och funktionshinderomsorg och uppmärksammar kommunstyrelsen på dessa, och att styrelsen tillser att behoven tillgodoses i bostadsplaneringen, såväl att en planering finns som att den verkställs. En ändamålsenlig långsiktig planering är alltså beroende av att både vård- och omsorgsnämnden och kommunstyrelsen uppfyller sina respektive ansvar enligt ovan.

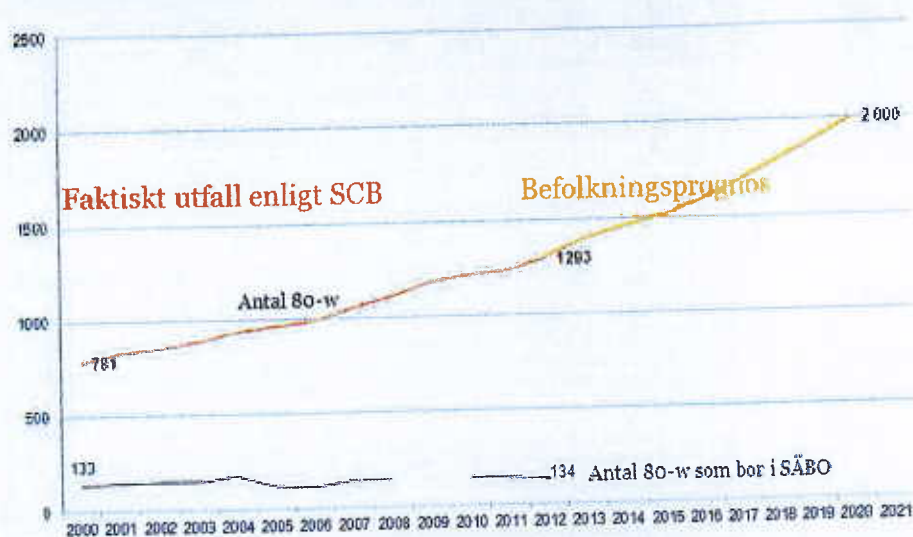
3. Utvecklingen under 2000-talet och prognoser framåt

I det följande presenteras statistik och prognosmaterial vi sammanställt i syfte att beskriva situationen vad gäller särskilda boenden och LSS-boenden i Österåkers kommun.

3.1. Särskilda boenden inom äldreomsorg

Under hela 2000-talet har antalet äldre ökat i kommunen. Vi har valt att närmare beskriva utvecklingen vad gäller personer som är 80 år eller äldre, eftersom de utgör den största gruppen som är i behov av särskilt boende.

I nedanstående graf illustreras utvecklingen (i den övre linjen) för antal personer äldre än 80 år. Fram till år 2012 redovisas det faktiska antalet för varje år, från 2013 och framåt redovisas det prognosticerade antalet enligt kommunens befolkningsprognos.¹

(Källa: SCB samt kommunens befolkningsprognos)

Grafen visar att under perioden 2000-2012 ökade antalet 80 år och äldre med 66 procent, eller 512 individer. Under perioden fram till 2020 antas befolkningsgruppen fortsätta öka kraftigt, med 54 procent motsvarande 707 personer.

Trots det kraftigt ökande antalet medborgare i åldern 80 år och äldre har antalet som bor i särskilt boende dock varit tämligen konstant. År 2000 bodde 17 procent av befolkningsgruppen i särskilt boende, en andel som år 2012 minskat till drygt 10 procent. Att andelen 80 år och äldre i särskilt boende minskat har varit en nationell

¹ För år 2009 saknas i den offentliga statistiken uppgift om antal 80-w i särskilt boende.

trend, delvis beroende på ändrade behov och önskemål. Jämfört med riksgenomsnittet är det dock en liten andel som år 2012 bodde i särskilt boende. Riksnittet uppgick till 14,1 procent och snittet för mest lika kommuner till 13 procent. Redan år 2000 låg dock Österåker på en lägre andel än riket och mest lika kommuner.

Tillgången på boendeplatser i kommunen ser i dagsläget ut på följande vis:

Boende	Antal platser	Drivs av	Kommentar
Enebacken	108	HSB omsorg	
Solskiftets	46	Kommunal	varav 10 växelvård
Vårdbo	26	Attendo	varav 2 korttidsplatser
Alcea-huset	19	Kommunal	alla korttidsplatser
Totalt egen regi/entreprenad	199		varav 31 korttidsplatser

(Källa: boendeprognos 2013)

Totalt finns i egen regi eller upphandlat på entreprenad 199 boendeplatser i kommunen. Av dessa är 31 är s.k. korttids- eller växelvårdsplatser som kan användas vid hemtagning från vårdinrättning, för avlastning för anhöriga som vårdar närstående i hemmet samt i vissa fall som ersättning för reguljära platser i särskilt boende. Tillgängligt för beslut om särskilt boende finns således 168 platser. Några av dessa säljs till annan kommun.

Enligt rapportering den 31 oktober 2013 uppgick behovet av platser inom särskilt boende till 232, det vill säga 232 personer var i oktober 2013 beviljade insatsen särskilt boende. Merparten, drygt 70 procent, av besluten om särskilt boende rörde personer som var 80 år eller äldre.

Eftersom de ovan redovisade platserna inte täcker behoven köpte kommunen den 31 oktober 14 platser från Smedbygårdens särskilda boende. Detta boende ligger i Österåkers kommun och kommunen har ramavtal med boendet. Vidare köps 27 platser från utförare i andra kommuner. Kvarstod gjorde en kö med 33 personer som väntar på verkställighet av sitt beslut. Kösituationen fluktuerar över tid, och bestod den 15 januari 2014 av 18 personer, varav 12 bodde på korttidsboende i väntan på permanent plats i särskilt boende.

Enligt Socialförvaltningens boendeprognos upprättad 2013, dock ännu ej beslutad av vård- och omsorgsnämnden, ser behovsutvecklingen relaterad till befintliga platser i kommunen ut på följande sätt:

År	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Behov	232	241	247	258	269	283	297	311	327	346
Egna platser	168	168	168	168	168	168	168	168	168	168
Differens	-64	-73	-79	-90	-101	-115	-129	-143	-159	-178

(källa: boendeprognos 2013)

Tabellen visar att differensen mellan idag tillgängliga platser och behovet ökar kraftigt över tid.

3.2. Boenden inom LSS

Under 2000-talet har antalet personer med bistånd enligt LSS ökat i kommunen med 34 procent. Andelen av befolkningen 0-64 år med LSS-beslut har även den ökat, från 0,74 procent år 2000 till 0,92 procent år 2012. Däremot är det relativt sett färre som bor i LSS-bostad. År 2000 bodde hälften av alla med LSS-beslut i LSS-bostad, en andel som minskat till 40 procent år 2012.

Enligt Socialförvaltningens boendeprognos 2013 gör man antagandet att andelen av befolkningen som kommer att omfattas av LSS även framåt kommer uppgå till 0,90 procent av befolkningen 0-64 år, vilket innebär en viss ökning av antalet i takt med att dels befolkningen som helhet växer, dels baserat på antalet barn och unga med troliga behov i framtiden.

Tillgången till boenden inom kommunen utgörs av gruppboendestäder och serviceboendestäder enligt följande:²

Boende/enhet	Antal platser	Drivs av
Bergsätra	10	Produktionsstyrelsen
Ngv 35 plan 2	4	Produktionsstyrelsen
Planett	6	Produktionsstyrelsen
Oppsätra	11	Produktionsstyrelsen
Smedby	9	Produktionsstyrelsen
Skånsta	6	Produktionsstyrelsen
Ljusterö	11	Produktionsstyrelsen
Skonaren	6	Produktionsstyrelsen
Gruppboendestad totalt	63	
Runö SoS	11	Produktionsstyrelsen
Ngv SoS	14	Produktionsstyrelsen
Malva	8	Produktionsstyrelsen
Åkerspark	7	Olivia omsorg
Serviceboendestad totalt	40	
Egen regi/entreprenad totalt	103	

(Källa: boendeprognos 2013)

Totalt finns 103 platser för boende enligt LSS i egen regi eller på entreprenad fördelat på 12 enheter, varav 4 är serviceboenden. Nämnden köper också enstaka platser utanför kommunen enligt ramavtal. Totalt bor 118 Österåkersbor i LSS-bostad, enligt boendeprognosen, vilket innebär att Österåker även köper ett antal platser från privata boenden i kommunen samt från boenden belägna i andra kommuner.

² Gruppboendestad avser lägenheter med vissa gemensamma utrymmen som kök, samt tillgång till vård- och stödpersonal under dygnet. Serviceboendestad är en mellanform mellan helt ordinarie boende och gruppboendestad och avser lägenheter, ofta samlade i ett hus, samt tillgång till personal dygnet runt.

Behovet av platser inom LSS-bostäder förväntas att öka som en följd av att kommunen växer, samt utifrån kända behov hos barn och ungdomar, enligt nedan (ackumulerad ökning):

	2013	2014	2016	2018	2020	2022
Gruppbostad	9	9	11	13	19	26
Servicebostad	14	25	42	60	77	88
Totalt behov	23	34	53	73	96	114

(Källa: boendeprognos 2013)

Redan för år 2013 finns ett behov av ytterligare 23 platser, som sedan för år 2014 ökar till 34 för att år 2022 uppgå till 114 platser fler i förhållande till nuläget.

Sammanfattningsvis redovisar kapitlet att baserat på de prognoser vi tagit del av, både inom äldreomsorg och LSS, finns en stor skillnad mellan det bedömda framtida behovet och nu tillgängliga och befintliga platser.

4. Granskningsresultat

4.1. Grundar sig den ekonomiska flerårsplaneringen på väl underbyggda analyser av demografi och efterfrågeförändringar respektive framtidsbedömningar/omvärldsanalys?

Boendeprognoser har gjorts av socialförvaltningen, 2007 och 2010. För år 2013 kommer en ny prognos som dock ännu ej behandlats av vård- och omsorgsnämnden. Boendeprognoserna och de analyser som där görs har i efterhand visat sig tämligen träffsäkra. Prognoserna tar upp såväl behoven inom äldreomsorg som inom LSS. Boendeprognoserna behandlas i vård- och omsorgsnämnden och är det formella dokument där vård- och omsorgsnämnden uppmärksammar kommunstyrelsen på sina behov av boendeplatser.

Översiktsplanen är en utgångspunkt för kommunens långsiktiga ekonomiska planering. Den nu gällande översiktsplanen, som är från 2006, behandlar tämligen summariskt behoven av boenden för socialförvaltningens målgrupper. I den kommande översiktsplanen ska boendesituationen ägnas större utrymme enligt ansvarig tjänsteman.

Ytterligare ett i sammanhanget relevant dokument är kommunens bostadsförsörjningsplan 2014-2024, som dock ännu inte är antagen i kommunstyrelsen. Bostadsförsörjningsplan 2014-2024 uppmärksammar behovet av tillkommande platser för boende både inom äldreomsorg och LSS.

Mot bakgrund av de demografiska förändringar och andra skeenden som redogörs för i de ovan refererade dokumenten har vård- och omsorgsnämnden kontinuerligt tilldelats ökade medel för att hantera den demografiska utmaningen.

4.1.1. Bedömning

Vår bedömning är att det finns väl underbyggda analyser av demografi och efterfrågeförändringar att bygga den ekonomiska flerårsplaneringen på. Vi bedömer även att resursfördelningen i kommunen synes ta hänsyn till dessa analyser. Samtidigt finns det, som redovisats i kapitel 3, idag en brist på platser i särskilda bostäder och i viss mån även LSS-bostäder. Detta problem härrör dock inte från brister i analys- och prognosförmåga utan handlar mer om hur analyserna tas till vara och används.

4.2. Är planeringen/strategierna för att möta efterfrågeförändringar tydliga, relevanta och riskbedömda?

Kommunstyrelsens planering för att täcka vård- och omsorgsnämndens behov har fram till hösten 2013 i huvudsak byggts på att efterfrågan ska tillgodoses genom att privata aktörer bygger och driver de boenden som behövs. Det har dock inte tillkommit något nytt boende sedan Enebacken startades 2004, vilket då innebar ett tillskott av särskilda boendeplatser för äldreomsorgen. När kommunen inför ett valfrihetssystem för särskilt boende i februari 2014 kvarstår tilltron till att fristående aktörer såväl bygger som driver nya äldreboenden. Viktigt för att planeringen ska ge önskvärda effekter är givetvis att det faktiskt byggs i enlighet med planeringen och att Österåkers kommun också får tillgång till de nya platser som skapas. Under hösten 2013 fattade dock kommunfullmäktige ett beslut, på initiativ av kommunstyrelsen, att ge bostadsbolaget Armada i uppdrag att påbörja projektering för ett nytt särskilt boende i centrala Åkersberga.

I den kommande bostadsförsörjningsplanen framgår att det finns ett antal tomter som kan bebyggas utifrån de behov som finns inom vård- och omsorgsnämnden. På planeringsstadiet finns även ett antal projekt som om de genomförs skapar ett tillskott av potentiella platser inom såväl särskilt boende för äldre som inom LSS. Nedanstående tabeller illustrerar den nu planerade utbyggnaden inom kommunen av särskilt boende, inklusive Armadas påbörjade projektering (i tabellen benämnd Norrgårdsvägen):

Boende	Byggs av/drivs av	Antal platser
Margretalund (påbörjats, beräknas klart 2015)	Larroy/Förenade care	57
Totalt antal platser 2015 inom valfrihetssystemet		238³
Skånsta (2015-2016)	?	40
Totalt antal platser 2016 inom valfrihetssystemet		323
Ljusterö (2016)	?	8
Björhammar (2017)	?	50
Norrgårdsvägen (2017) ⁴	Armada/?	50
Täljövägen ⁵	Svenska vårdfastigheter	?
Preliminärt antal platser 2017 inom valfrihetssystemet		431

(Källa: boendeprognos 2013)

Inom LSS finns det ett planerat boende, Hantverkaren, med 6 platser, som enligt plan skulle stå färdigt under slutet av 2014. Byggnadsplanen har dock överklagats

³ I summan 238 ingår utöver Margretalund även de enstaka platserna på Smedbygården samt två korttidsplatser på Vårdbo.

⁴ 2013-11-11 fattade kommunfullmäktige i samband med att budget för 2014 beslutades beslut om att ge ett särskilt uppdrag till Armada AB att projektera ett äldreboende centralt i Åkersberga. Enligt boendeprognos 2013 anges att detta troligen kommer ske på Norrgårdsvägen.

⁵ Finns ej med i boendeprognos 2013

vilket försenat projektet och det finns en osäkerhet om när boendet kommer att bli färdigt. Några övriga tillskott av boendeplatser inom LSS finns inte planerade.

Vi har inte sett någon egentlig riskbedömning av ovan redovisade planering. I vård- och omsorgsnämndens budget 2014 framgår dock att en brist på särskilda boendeplatser dels innebär en risk för kommunen att drabbas av viten, dels i form av ökade kostnader för köp av dyrare enstaka externa platser. I budgeten förklaras att när Lagen om valfrihetssystem (LOV) införs (1 februari 2014) bör kommunens behov av att styra lokal försörjningen minska då det blir utföraren själv som både ansvarar för samt bekostar lokaler. Detta förutsätter dock att det finns tillräckligt med utförare.

I boendeprognosen för 2013 framkommer att boendena i Margretelund och Skånsta finns med i valfrihetssystemet under förutsättning att vårdgivarna ansöker om att ingå i kommunens valfrihetssystem, och att de blir godkända. Under intervjuer med företrädare för socialförvaltningen framkommer att byggandet av det nya boendet i Margretelund (privat) varit behäftat med ett flertal problem och förseningar. En detaljplan för ett boende på Täljövägen är skapad, men att det fortfarande finns risk för överklagan.

4.2.1. Bedömning

Vår bedömning är att den planering som funnits inte varit tydlig, relevant och riskbedömd. I allt för hög utsträckning har den byggt på ett antal förhållanden som måste inträffa, varav många ligger utom kommunens kontroll, vilket gör att planeringen inte kan sägas vara tillräcklig.

Vidare ställer vi oss frågande till att det utöver ett nytt boende saknas planer för ytterligare LSS-boenden, inte minst i ljuset av risken för ytterligare vitesförelägganden pga utebliven verkställighet av beslut.

Vi efterfrågar en riskanalys av den nu liggande planeringen utifrån några scenarion, där ett kan vara att det saknas intresse från fristående aktörer att stå för alternativt starta byggnationen, och ett annat kan vara att nya fristående boenden inom valfrihetssystemet väljer att i hög grad sälja sina platser till andra kommuner. Det finns i kommunen redan ett antal exempel som visar på risker med föreliggande planering och att händelser som står utanför kommunens påverkan kan försena byggandet av nya boenden.

4.3. Finns alternativ och handlingsberedskap inbyggd i planeringen?

Inget nytt särskilt boende har öppnat i kommunens regi eller i entreprenadform sedan Enebacken 2004. Behovet av särskilt boende har sedan dess stadigt ökat, utan att några nya platser tillskjutits. Istället har behovet tillgodosetts genom användande av korttidsplatser, köp av privata boenden till en hög kostnad, samt köp av platser från utförare i andra kommuner.

Kommunens bostadsbolag Armada har dock under hösten 2013 fått i uppdrag från kommunfullmäktige att undersöka möjligheterna att bygga ett särskilt boende i centrala Åkersberga. Detta är ett första steg för att skapa handlingsberedskap och alternativ till om den ursprungliga planeringen, som redogjorts för i tabellen ovan, inte skulle hålla.

4.3.1. Bedömning

Vår bedömning är att det saknats alternativ och handlingsberedskap i planeringen i tillräcklig utsträckning. En för stor tilltro till att privata aktörer ska välja att bygga och driva särskilda boenden har funnits, och när detta inte gett tillskott av boendeplatser har det saknats alternativ för att i kommunen säkerställa tillräckligt med platser. I planeringen finns ett flertal risker och potentiella problem som kan försena tillskott av boendeplatser inom äldreomsorgen. Genom uppdraget till Armada att påbörja projektering för ett nytt särskilt boende i centrala Åkersberga har dock en viss handlingsberedskap tillskapats.

Vad gäller LSS-boenden kan vi inte se att några planer finns för att möta det ökande behov som finns, utöver boendet Hantverkaren med 6 nya platser, vilket vi anser bör finnas.

4.4. *Finns kalkyler som tydliggör ekonomiska effekter vid bristande planering? Är de ekonomiska konsekvenserna belysta på ett tillfredställande sätt i planeringen?*

Vi kan i de granskade dokumenten inte finna kalkyler som påvisar ekonomiska effekter av en bristande planering. De ekonomiska konsekvenserna som en brist på boendeplatser innebär finns dock belysta i bl a vård- och omsorgsnämndens delårsrapport per 2013-08-31. Risken för viten med anledning av ej verkställda beslut identifieras som en del, den andra delen att de externt köpta platserna har en högre kostnad och påverkar därmed budgeten negativt. Klarar inte kommunen att kommande år säkerställa tillräckligt många platser i särskilt boende eller LSS-boende accentueras dessa problem.

En annan ekonomisk effekt av bristande planering av särskilt boende inom äldreomsorgen är för höga kostnader för hemtjänst. Ur ett rent ekonomiskt perspektiv är en plats i särskilt boende normalt sett dyrare än att erbjuda stöd i hemmet genom hemtjänst. Det är dock mer ekonomiskt för kommunen, när det gäller individer med stora vårdbehov och omfattande hemtjänstinsatser, att lösa omsorgsbehovet genom en plats i särskilt boende. Vi har i nedanstående tabell sammanställt uppgifter som illustrerar hur fördelningen av brukare inom äldreomsorgen ser ut, uppdelat på särskilt boende och hemtjänst. Vi har även inkluderat hur många timmar den genomsnittliga hemtjänstmottagaren får i månaden. Österåker jämförs här med de sju kommuner som har mest lika strukturella förutsättningar för äldreomsorg.

	Andel 65 + i särskilt boende	Andel 65+ med hemtjänst	Antal beviljade/beräknade hemtjänsttimmar per månad och person 65+
<i>Liknande kommuner (genomsnitt)</i>	3,5	6,6	25,0
<i>Tyresö</i>	3,2	6,4	27,7
<i>Sigtuna</i>	3,0	6,9	17,8
<i>Värmdö</i>	3,7	5,4	29,3
<i>Ekerö</i>	4,1	6,1	30,7
<i>Vallentuna</i>	3,8	6,6	34,1
<i>Upplands Väsby</i>	3,1	7,5	25,5
<i>Upplands-Bro</i>	3,5	7,2	9,8
Österåker	2,7	7,0	34,7

Källa: Kolada

Tabellen visar att Österåker, jämfört med andra, har förhållandevis få brukare i särskilt boende, och relativt många som bor i ordinarie boende med hemtjänst. Jämfört med genomsnittet för mest lika kommuner är andelen 65 år och äldre som bor i särskilt boende 0,8 procentenheter lägre i Österåker, och 0,4 procentenheter högre för personer över 65 år som har hemtjänst. Ser vi till det genomsnittliga antalet beviljade hemtjänsttimmar per person och månad, framgår att Österåker

jämfört med de mest lika kommunerna har betydligt fler beviljade hemtjänsttimmar. Jämfört med genomsnittet för mest lika kommuner är differensen 9,7 timmar. Sammantaget indikerar detta att det finns en hög vårdtyngd hos brukare i ordinarie boende som kräver stora insatser av hemtjänsten i Österåkers kommun. Vid en närmare granskning av de personer som står i kö till särskilt boende den 15 januari 2014 visar det sig att 2 av 18 individer har ett vård- och omsorgsbehov som överstiger 120 timmar i månaden.

4.4.1. Bedömning

Vår bedömning är att det sannolikt finns en omfattande vårdtyngd hos många hemtjänstmottagare, med höga styckkostnader per hemtjänsttagare som följd. I de fall kvarboende i hemmet är vad individen önskar och en trygg och skälig tillvaro kan tillgodoses där, är detta en merkostnad kommunen bör ta. Är höga kostnader beroende på en avsaknad av platser i särskilt boende, innebär det att en fördyring för ansvarig nämnd uppstår när äldre med hög vårdtyngd får sin omsorg tillgodosedd genom omfattande hemtjänstinsatser.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen inte gjort tydliga kalkyler angående merkostnader eller andra ekonomiska effekter som en bristande planering medför. I takt med att volymerna ökat och tillskott av platser i särskilda boenden inte kommit till stånd som tänkt, med ökade kostnader som följd, skulle sådana kalkyler sannolikt ha utgjort ett adekvat underlag för kommunstyrelsen att tidigarelägga beslutet att påbörja en egen projektering, genom Armada, av ett nytt särskilt boende.

4.5. Är framförhållningen tillräcklig?

Kommunens långsiktiga ekonomiska planering sträcker sig från år 2012 till 2022. Socialförvaltningens senaste boende- och befolkningsprognos från år 2013 är en 10-årsprognos som sträcker sig fram till och med år 2022. Under intervjuer framkommer att prognosen ska uppdateras årligen från och med 2014. Prognosen visar tydligt att behovet av platser kommer att öka. Nämnden beslutar om prognosdokumentet, men det uppfattas inte av kommunstyrelsen som ett beslut innebärande att vård- och omsorgsnämnden därigenom uppmärksammar styrelsen på sina behov.

För LSS beskrivs i budget 2014 att en ny gruppboende, Hantverkaren, är planerad till år 2014 och att det finns ett behov av ytterligare en under 2015. Bygget av Hantverkaren, har det som tidigare nämnts, försenats, och för det andra boendet som behövs saknas idag planering.

4.5.1. Bedömning

Vår bedömning är att framförhållningen i Socialförvaltningens boendeprognoser är tillräckliga för att se demografiska förändringar. Däremot bedömer vi att kommunstyrelsens framförhållning för att tillgodose det prognostiserade behovet inte är tillräcklig. En förklaring kan vara att kommunstyrelsen inte uppfattat nämndens prognos som en signal till styrelsen att agera för att hantera ett ökat behov av boenden. Förekomsten av boendeprognoser sedan åtminstone år 2007 innebär dock att det inom kommunen under lång tid de facto funnits tillräckligt

underlag som bör ha skapat en medvetenhet hos kommunstyrelsen om ökningen av behovet av boendeplatser både inom äldreomsorg och LSS. Detta till trots har under de senaste tio åren t ex inte i nämnvärd utsträckning skapats några ytterligare platser i särskilt boende inom äldreomsorgen, vilket lett fram till en otillfredsställande situation idag.

5. Sammanfattande bedömning

Granskningen ska svara på frågan om kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden har en långsiktig planering som är ändamålsenlig.

Granskningen visar avseende särskilt boende inom äldreomsorgen att kommunstyrelsen som ansvarig för bostadsförsörjningen inte förmått att svara upp mot de behov som vård- och omsorgsnämnden identifierat. Samtidigt har vård- och omsorgsnämnden sannolikt inte varit tillräckligt tydlig i sin kommunikation av behoven och inte själv tagit initiativ till att närmare precisera vilken tillgång till boendeplatser inom kommunen som nämnden behöver för att fullgöra sitt ansvar utifrån socialtjänstlagen.

Den långsiktiga planeringen har hittills visat sig i för stor utsträckning varit beroende av att privata aktörer ska bygga och driva de särskilda boenden som behövs för att täcka behoven i kommunen. Kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden har visserligen fått signaler om att intresse har funnits och fortsatt finns från privata aktörer. I den långsiktiga planeringen har kommunstyrelsen dock inte i tillräcklig utsträckning lagt in alternativ och skapat sig en handlingsberedskap för de fall där planerade byggen inte kommit igång.

Vår bedömning är att vård- och omsorgsnämnden i stor utsträckning fullgjort sitt ansvar i planeringen genom att i sina boendeprognoser 2007 och 2010 signalera ett behov av ytterligare boendeplatser. Nämnden har dock inte fattat beslut om att tillstålla kommunstyrelsen en formell begäran med uppgift om antal nya boendeplatser, och skulle ha kunnat förtydliga sina behov.

Mot bakgrund av en situation idag med köer, köp av platser utanför egenregi och upphandlad verksamhet/entreprenad samt det fåtal platser i LSS-boenden som finns med i planeringen, kan vi inte se att kommunstyrelsen fullgjort sitt ansvar i planeringen. Vi noterar dock att under 2013 har styrelsen och sedermera fullmäktige fattat ett antal beslut som kan ge tillskott av boendeplatser.

Vår bedömning är att kommunstyrelsen, utifrån sin uppsiktsplikt och sitt särskilda ansvar enligt reglementet "att med uppmärksamhet följa socialtjänsten och verka för att socialtjänstlagens mål kan uppfyllas", kunde ha säkerställt en dialog med vård- och omsorgsnämnden för att skapa en robust planering för tillskott av boendeplatser i kommunen. Vår uppfattning är att den långsiktiga planeringen, utifrån det delade ansvaret, skulle vinna på en förbättrad kommunikation och dialog mellan vård- och omsorgsnämnden och kommunstyrelsen.

För att stärka den långsiktiga planeringen rekommenderar vi följande:

- Kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden bör låta genomföra en riskanalys av den nu liggande planeringen för att täcka vård- och omsorgsnämndens behov av boendeplatser inom äldreomsorg och LSS.

- En tydligare beslutsordning bör inrättas där vård- och omsorgsnämnden beslutar att lämna över en tydlig behovsbeskrivning, i form av en boendeprognos som mynnar ut i specifika önskemål om var, när och i vilken form boenden behövs, till kommunstyrelsen som därefter fattar beslut om att bekräfta till vård- och omsorgsnämnden att behoven är uppfattade och beskriva hur man avser tillgodose dem.

10 februari 2014

Henrik Fagerlind

Projektledare

Anders Hägg

Uppdragsledare

KS § 3:14

Dnr. KS 2013/330-100

Svar på medborgarförslag nr 2/2013 - Angående kommunala vägar

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Anse medborgarförslaget besvarat med hänvisning till det pågående arbetet med en översyn av det eventuella kommunala huvudmannaskapet för vägarna i kommunen.

Särskilt yttrande

Elisabeth Gunnars (FP) lämnar ett särskilt yttrande

Vi i folkpartiet välkomnar medborgarförslaget och ställer oss positiva till att göra fler vägar kommunala. Vi har länge efterlyst en kartläggning av vilka vägar som bör göras allmänna och vi hoppas att den översyn som nu genomförs tas med in i den nya översiktsplan som planeras att tas fram under nästa mandatperiod. Vi anser att vägen till Domarudden är av allmänt intresse och bör hör till kommunens framtida vägplan.

Elisabeth Gunnars (FP)

Den socialdemokratiska gruppen och Michael Solander (MP) biträder Elisabeth Gunnars (FP) särskilda yttrande.

Bo Edlén (V) lämnar ett ersätтарыttrande innebärande att om (V) hade haft yrkanderätt hade man ställt sig bakom det särskilda yttrande från Elisabeth Gunnars (FP).

Sammanfattning

Förslagställaren har lämnat ett medborgarförslag som innebär att alla vägar i kommunen ska vara kommunens ansvar och nämner särskilt vägen upp till rekreationsområdet Domarudden.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskott har behandlat ärendet 2014-03-19, § 4:14.
- Michaela Fletcher Sjömans (M) beslutsförslag daterat 2014-03-10.
- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2014-02-20.

Förslag till beslut

Michaela Fletcher Sjöman (M) yrkar bifall till arbetsutskottets beslutsförslag innebärande att anse medborgarförslaget besvarat med hänvisning till det pågående arbetet med en översyn av det eventuella kommunala huvudmannaskapet för vägarna i kommunen.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Kommunstyrelsen beslutar enligt Michaela Fletcher Sjömans (M) yrkande och finner att så är fallet.

Expedieras

- Förslagsställaren
- Akten

Kommunstyrelsens ordförande
Michaela Fletcher Sjöman

2014-03-10 Dnr KS 2013/330-100 (1)

Till Kommunstyrelsen

Svar på medborgarförslag nr 2/2013 angående kommunala vägar

Förslagsställaren har 2013-10-03 inkommit med ett medborgarförslag om att vägarna i kommunen ska vara kommunalt ansvar.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Att anse medborgarförslaget besvarat med hänvisning till det pågående arbetet med en översyn av det kommunala huvudmannskapet för vägarna i kommunen.

Bakgrund

Tjänsteutlåtande från Samhällsbyggnadsförvaltningen daterat 2014-02-20

Michaela Fletcher Sjöman
Kommunstyrelsens ordförande

Tjänsteutlåtande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2014-02-20

Dnr KS 2013/330-100(I)

Till Kommunstyrelsen

Medborgarförslag nr 2/2013 angående kommunala vägar

Sammanfattning

Medborgarförslaget handlar om att vägarna i kommunen ska vara ett kommunalt ansvar.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Anse medborgarförslaget besvarat med hänvisning till pågående arbete med en översyn av det kommunala huvudmannskapet för vägarna

Bakgrund

Förslagsställaren som lämnat medborgarförslaget anser att alla vägar i kommunen ska vara kommunens ansvar och nämner särskilt vägen upp till rekreationsområdet Domarudden.

Förvaltningens slutsatser

Samhällsbyggnadsförvaltningen redovisade den 7 oktober 2013 ett uppdrag där förvaltningens redovisade vilka enskilda vägar som idag har buss i linjetrafik. I samma uppdrag gjordes bedömningen att systemet som finns med enskilda vägar som främst används av de som bor i området och allmänna vägar, kommunala eller statliga där vägarna används av en större allmänhet, fortfarande är giltig i Österåker och i stort fungerar väl.

I Kommunfullmäktiges budgetbeslut för 2014 den 11 november 2013 får Kommunstyrelsen i uppdrag att utreda konsekvenser vid eventuellt överförande av huvudmannskap från enskilda till kommunala vägar i kommunen och konsekvenserna för de fastighetsägare som idag har enskilda vägar.

Bilagor

1. Medborgarförslag nr 2/2013 (1), 2013-10-03

Jan-Olof Ericman
Kommundirektör

Sören Karlsson

Tf Samhällsbyggnadschef

MEDBORGARFÖRSLAG

ÖSTERÅKERS KOMMUN
KOMMUNSTYRELSEN

2013-10-03

nr 2/2013

1

KS 2013/330-100 (1)

D.nr:

Jag önskar att vägarna i vår kommun ska vara kommunens ansvar att administrera. Vi rör oss runt med våra fordon och ska vara lika välkomna överallt (där det är rimligt förstås!).

Är själv mor till fem barn och har verkligen fått uppleva avig sidan av att behöva engagera mig så mycket i en sådan extrauppgift när resurserna behövs för att ta hand om familjen - både unga och gamla.

Naturligtvis är det befogat med avgifter för plogning etc men det ska vara en avlönad person som sköter det här. Det blir också finare stämning i området och utetter vägar för många tar aldrig på sig uppgifter och andra får massor

Det skulle vara en fin anledning att få människor att flytta TILL vår kommun nu vet jag flera som flyttat till Gotland och där är vägarna kommunala.

Ett speciellt öga på vägen ut till Dumarvdden - den borde ABSOLUT vara kommunal eftersom friluftsgården

ligger längst ut och utnyttjas av
alla kommunens invånare.

Utän att ens ta upp frågan med
de som administrerar vägen
sattes det t.o.m in buss på vägen!?!
och reaktionerna från boende utefter
vägen fick småborgarna ta.
Ta då över vägen helt!

Med hopp om ändring!

Vänlig hälsning